

УДК 82.0(477)(092)Гуля

ОЛЬГА ПЕТРІВНА ГУЛЯ (1907–1994): НАУКОВЕЦЬ В УМОВАХ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ДИКТАТУРИ

Наталія Валеріанівна Нікоряк

orcid.org/0000-0001-6658-0114

nikoriak2008@ukr.net

Кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Вул. Коцюбинського, 2, 58012, м. Чернівці, Україна

Анотація. На відміну від багатократно висвітлених біографій письменників, життєвий досвід самих науковців потрапляє в поле зору переважно з нагоди ювілейних дат, що сьогодні ускладнює формування наукової історіографії. З метою подолання означеної ситуації, у статті аналізується біографічний матеріал вченого, літературознавця, першої української дослідниці творчості Ромена Роллана – Ольги Гулі, яка стояла біля витоків кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури, що її історія почалася у 1945 році.

Ключові слова: О. П. Гуля, біографія, ідеологія, Ромен Роллан, літературознавча історіографія.

Талановитого педагога й авторитетного науковця Ольгу Петрівну Гулю (15.12.1907 – 7.04.1994) шанували як учні, так і колеги нашого університету. Знаменно, що її біографія постає типовим зразком більшості біографій науковців радянських часів [2; 4]. Непростою була доля цієї жінки-вченого, літературознавця, дослідниці творчості Ромена Роллана: у складний 1945 рік разом з чоловіком – відомим професором Миколою Петровичем Гулею – їй довелося організувати роботу кафедри зарубіжної літератури. Сьогодні її життєвий досвід прочитується як текст з доволі непростим сюжетом, про що свідчать збережені архівні матеріали особової справи (автобіографічний рукопис, звіти, клопотання, рапорти тощо).

Ольга Петрівна Гуля (дівоче прізвище – Іванова) народилася 15 грудня 1907 р. у Санкт-Петербурзі, в родині кваліфікованого робітника. Її батько протягом усього життя працював на Ленінградському вагоноремонтному Пролетарському заводі на

Невській заставі (див.: [1, с. 6]). Мати була домогосподаркою. В 1924 р. Ольга Петрівна закінчила Єдину радянську трудову школу і вступила на літературне відділення Інституту історії мистецтв. 1924–1929 роки були періодом навчання в Ленінградському інституті історії мистецтв за спеціальністю „Літературознавець, викладач мови та літератури” [1, с. 4]. Колега Ольги Петрівни по Чернівецькому університету М. Т. Нефьодов пізніше акцентував: „Її широкій гуманітарній освіті сприяв особливий менталітет „північної столиці”, архітектура, музеї...” [2, с. 6]. Проте Ользі Петрівні пощастило ще й як студентці – любов до науки і літератури в інституті їй прищеплювали такі знані академіки, як В. М. Перетц, С. Д. Балухатий, Л. В. Щерба, В. М. Жирмунський [1, с. 2]. Однак вражають не лише знакові імена, але й перелік дисциплін, які тоді викладалися на факультеті: „Історія Європи”, „Психологія”, „Теорія мистецтва”, „Літературознавство”, „Вступ в поезику”, „Соціологія літератури”, „Метрика”, „Бібліографія”, „Вступ до російської літератури”, „Давньоруська художня творчість”, спецкурси: „Толстой”, „Пушкін”, „Гоголь”, крім того, обов’язковим було вивчення французької, німецької, англійської, латини [1, с. 4]. Безперечно, важливим фактором у формуванні її як літературознавця слугувала й приватна ситуація: знайомство з визначним ученим-літературознавцем Миколою Петровичем Гулею, який став для неї вірним супутником життя [2].

З вересня 1929 р. Ольга Петрівна розпочинає педагогічну діяльність. Повернувшись у рідну школу на станцію Попівка (Ленінградська обл.), молода вчителька мови і літератури працює в старших класах, окрім того, тут їй доручено також посаду завуча. Згодом (1931 р.) Ольга Петрівна влаштовується на роботу в Ленінграді: спочатку (з 1931 по 1936 р.) працює викладачем навчального комбінату фабрики „Червона робітниця”, згодом, паралельно, з 1933 по 1936 р. – викладає російську мову і літературу на робфакультеті 2-го Ленінградського медичного інституту [1, с. 4]. Роки, проведені в цих навчальних закладах, попри їхній трагічний історичний фон, для молоді Ольги Петрівни були незабутніми: „Якої невимовної романтики, нев’яучої молодості на все життя сповнені ці слова: „Червона робітниця”, „робітфак”!” – підкреслювала вона в одному інтерв’ю (див.: [4]).

З вересня 1935 по 1942 р. Ольга Петрівна займає посаду старшого викладача зарубіжної літератури Ленінградського бібліотечного інституту імені Н. К. Крупської. Власне, відтоді

розпочався її самостійний науковий шлях як літературознавця-зарубіжника. Однак доля коректує її біографічний досвід: „Нині кожен знає, що це означає – пережити в Ленінграді зиму 1941–42 років. А Ольга Петрівна Гуля не просто перенесла її, надзвичайно сувору блокадну зиму, – вона жила одним життям зі своїм несхитним містом”, – напише колишня студентка Ольги Петрівни, нині відомий україніст Е. Соловей у статті, присвяченій 60-річному ювілею вченої [4, с. 3]. Самовіддано, як усі ленінградці, Ольга Петрівна працювала на будівництві фортифікаційних споруд, разом з культармійцями вела велику роботу у військових госпіталях: „З початку війни я протягом червня, липня, серпня працювала на будівництві оборонних кордонів під Ленінградом і Псковом, а після того на медпункті, що обслуговував народних ополченців. Потім, – згадує вона, – мені було доручено підготовку до евакуації співробітників інституту із сім'ями. Це завдання виконала, але евакуація не відбулася: Ленінград був оточений. В будівлі інституту повинен був розгорнутися шпиталь і за дорученням партії та організації я разом з іншими членами нашого колективу була включена в роботу по створенню і обладнанню шпиталю” [1, с. 37]. Усю страшну, сувору зиму 1941–1942 р. Ольга Петрівна перебувала в цьому шпиталі, крім того, на прохання начальника шпиталю, взяла на себе роботу старшого бібліотекаря [1, с. 37]. Не менш драматичною подією цієї блокадної зими став для Ольги Петрівни арешт її чоловіка Миколи Петровича Гулі: за доносом одного з колег-професорів його ув'язнили як „німецького агента”, проте невдовзі звільнили за відсутністю будь-яких доказів.

У серпні 1942 р. вузи Ленінграда були евакуйовані, і Ольга Петрівна з матір'ю, чоловіком і сином перебралися в м. Єсентуки (Східний Кавказ). Однак доля продовжувала випробувати. У рукописному біографічному тексті Ольги Петрівни читаємо драматичні рядки про трагічний момент її життя: „У серпні 1942 р. німецько-фашистські війська раптом захопили мінераловодську групу міст. Евакуацію не встигли організувати. На окупованій території залишились госпіталі, ленінградські вузи, навіть сім'ї залізничників не було вивезено. Ми вжили всіх заходів, щоб покинути місто, в яке проривом входили німецькі десантні війська. Піти пішки ми не змогли, будучи дістрофіками. Транспортних засобів не було ніяких” [1, с. 38]. Трагічно те, що влада таку ситуацію просто ігнорувала: краще було загинути, ніж залишатися живими у стані ворогів. Отже, не випадково, Ользі Петрівні

доводилося виправдовуватися за те, що вона вижила: „Оглядаючись зараз назад, я, звичайно, з осудом ставлюся до того, що ми, розгубившись, не зібрали останні сили, яких у нас, що перенесли ленінградську блокаду, було небагато, щоб якось вибратися з міста” [1, с. 38].

Мінераловодська група міст була в руках німців п’ять місяців, до січня 1943 р. Перші два місяці сім’я Ольги Петрівни дуже бідувала, голодувала, оскільки не було ніякої роботи, як читаємо в документі – „ми нічого з Ленінграда не вивезли, що можна було б продати”. В цей час ленінградський професор Хітрін запропонував Ользі Петрівні та її чоловікові роботу у приватній школі, яку самі ж ленінградські вузівські викладачі, яких доля закинула туди в евакуацію, організували. Три місяці Ольга Петрівна працювала вчителькою початкової школи. Цікаво зустріти в тексті її рукопису й таку деталь: „Зарплату ми отримували радянськими грошовими знаками, які збирали батьки. І я, і мій чоловік працювали за радянськими підручниками і радянськими програмами” [1, с. 38]. За час роботи у школі стався дуже ризикований інцидент, який можна інтерпретувати як антифашистський акт: „Мій чоловік, свідомо ризикуючи власним життям, врятував від смерті двох єврейських дівчат, переконавши в нотаріальній конторі, що вони ніби є дочками українця і вірменки” [1, с. 38–39]. Цей героїчний вчинок засвідчив гуманність і високу моральність цих людей.

Після звільнення Єсентуків Ольга Петрівна ще деякий час працювала в тій самій школі, в тому ж колективі, виконуючи, крім прямих своїх вчительських обов’язків, ще ряд громадських доручень: була головою комісії шефства над шпиталями і РККА, заступником начальника агітпункту. Влітку вона працювала разом з дітьми в колгоспі. З осені 1943 р. Ольга Петрівна знову отримала можливість працювати за фахом на посаді старшого викладача західної літератури в П’ятигорському педагогічному інституті, куди отримав направлення Микола Петрович.

У 1945 р., одразу після визволення Буковини, сім’я Гулі переїхала до Чернівців, у зв’язку зі створенням кафедри зарубіжної літератури, яку було відкрито у вересні цього року. Ленінградському професору Миколі Петровичу Гулі доручили очолити кафедру, позаяк він був уже на той час відомим своїми працями. Сама Ольга Петрівна зайняла тут посаду старшого викладача. За словами їхнього колишнього учня, а через тривалий час завідувача заснованої ними кафедри М. Т. Нефьодова, „молодому подружжю

літературознавців довелося відчувати на собі голод блокади, пережити сталінізм – перш ніж вдалося осісти в Чернівцях і створити кафедру в університеті” (див.: [2]). З того часу це дивовижне за своєю історією місто стало другою домівкою для Ольги Петрівни, а Чернівецький університет – місцем її наукового злету.

Кафедра у перший рік свого існування складалася з чотирьох викладачів і лаборанта. До заснування кафедри програмні курси західної літератури на факультеті читали викладачі кафедри загальної словесності, вони зводилися лише до лекцій з античної літератури (переважно грецької) і фрагментарно – із сучасної західної літератури. Саме під керівництвом М.П. Гулі кафедра розширила й тематично наповнила програми, охопивши всі періоди – від Античності до сучасності. У цьому ж 1945/46 навчальному році був заснований кабінет всесвітньої літератури, який Ольга Петрівна й Микола Петрович почали активно укомплектовувати програмними текстами і науковим матеріалом (посібниками, монографіями, збірниками, довідниками і т.д.), частину з яких вони замовляли поштою в культурних центрах країни, частину виписали з-за кордону. „Час був важкий: бракувало всього, у тому числі підручників і добрих перекладів зарубіжної класики. Політична цензура сама визначала ті книги, з якими можна було знайомити студентів, що, однак, не затьмарило лекторської індивідуальності цих викладачів. Микола Петрович і Ольга Петрівна Гуля виробили свій лекційний стиль глибокого проникання в тканину художнього твору, не задовольняючись його поверхневими, описовими тлумаченнями. До цього додавалася бездоганна (ленінградська) літературна мова і безсумнівний артистизм” [2, с. 6]. Студентам і викладачам добре запам’яталися її лекції з французької літератури, на яких найкращі переклади зіставлялися з текстами оригіналу [2, с. 6].

Проте Ольга Петрівна була не лише блискучим лектором, вона плідно працювала як науковець. Перша тема кандидатської дисертації – „Древні центри літератури і мови на території сучасної Франції” – була підказана їй чоловіком, як фрагмент запланованої ним грандіозної праці „Фондознавство світової літератури”, до якої професор намагався долучити багатьох співробітників філологічного факультету [3, с. 8]. (Зауважимо, що Микола Петрович на той час займав також посаду проректора з наукової роботи). Ольга Петрівна провела дуже ґрунтовну і плідну роботу, підготувавши машинописний текст з даної теми (400 сторінок!). Однак обставини, що склалися в ті роки на кафедрі, змусили

дослідницю змінити тему. Архівні документи свідчать, що своєю ґрунтовною і масштабною роботою Микола Петрович викликав незадоволення факультетських колег і цілу кампанію критики за „низькопоклонство перед Заходом”, „веселовщину” та „відрив від сучасності”, що й зруйнувало остаточно підірване лихоліттям здоров’я вченого [3, с. 47]. У „Звіті Чернівецького держ. ун-ту з науково-дослідної роботи за 1947 р.” читаємо: „кафедра Західноєвропейської літератури, керована доктором, професором М. П. Гулею, працювала над загальними і спеціальними проблемами західноєвропейської літератури. Проф. М. П. Гуля об’єднав навколо себе і працівників кафедри іноземних мов, але внаслідок допущених ним самим методичних помилок, пов’язаних з формалістичною школою Веселовського і внаслідок хвороби самого керівника, тематика цієї кафедри виявилася не виконаною” [3, с. 9].

Сьогодні складно відтворити той важкий психологічний клімат, що супроводжував діяльність Гулі. Проте в особистій справі Ольги Петрівни зберігається лист, де вона згадує, як її „нервували і вивели зі стану ділової рівноваги ті брудні плітки і та брехня, якою проф. М. М. Фатов і його дружина З. В. Ніколаєва старалися забруднити кохану мною людину. У виступах і у всій поведінці проф. Фатова я бачила відсутність чисто принципової критики і елементи склоки й особистих заздрощів. В цей час чоловік мій був смертельно хворий. Його фізичні і душевні муки бачити для мене було нестерпно і тому мені важко було зберігати необхідну тверезість думки” [1, с. 40]. Як ми знаємо, 26 березня 1948 р. п’ятдесятидворічний професор М. Гуля помер, за офіційною версією, „від раку шлунка” [3, с. 46–47]. Горе, яке впало на плечі Ольги Петрівни, було невимовним. Проте мужня і стійка жінка взяла на себе не лише турботу про рідних, але й керівництво кафедрою, виконуючи з 1 квітня 1948 р. (протягом 12 місяців) обов’язки завідувача кафедри. „Хоча мій душевний стан у зв’язку з пережитою особистою трагедією – втратою близької людини – був надзвичайно важким, я, мобілізувавши всі свої сили, всю себе віддала роботі”, – напише вона згодом [1, с. 40].

У житті О. П. Гулі найважчим та принизливим був 1948/1949 навчальний рік: „За 12 місяців моєї роботи кафедру перевіряли інструктор міськкому по вузах т. Мирошник, представник редакції газети „Радянська Буковина” т. Крицевий, начальник відділу університетів і педвузів УВШ при Раді міністрів УРСР т. Білик. Весною 1948 р. кафедра пройшла громадський огляд. Наприкінці

1948/1949 н.р. на філ. факультеті була виголошена моя доповідь звітнього характеру на тему „Ідейно-політична робота кафедри літератури зарубіжних країн ЧДУ” [1, с. 41]. Крім того, лекції Ольги Петрівни стенографувалися й обговорювалися (ще точніше – критикувалися); на іспитах, які вона приймала, були присутні від керівництва, після чого її звинувачували в неправильному поданні матеріалу студентам.

У таких умовах, окрім організаційних та викладацьких обов’язків, вчений доводилося завершувати кандидатську дисертацію на тему: „Найдавніші центри мови та літератури на території Франції”. Фактично було написано два розділи і розпочато роботу над третім: „Робота повинна була за допомогою аналізу пам’яток образотворчого мистецтва реконструювати теми, ідеї, образи і характер древньої міфології Франції” [1, с. 42]. У науковому звіті за цей рік Ольга Петрівна знову змушена була виправдовуватися, що робота провадилася в дуже повільному темпі через хворобу і смерть чоловіка, а потім і погіршення її власного здоров’я [1, с. 42]. Цей звіт, мабуть, став добрим приводом, щоб „позбутися” й „неблагонадійної” Ольги Петрівни, оскільки її в терміновому порядку вирішили відрядити до аспірантури в Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка „для закінчення і захисту кандидатської дисертації” [1, с. 56]. У зв’язку з критикою, яка лунала на адресу кафедри і, зокрема, Ольги Петрівни, тему кандидатської довелося змінити на іншу, яка більше відповідала потребам соціалістичної ідеології: „Викриття буржуазної моралі і культури в ранній творчості Р. Роллана (1893–1913 рр.)”. Вибір теми отримав схвалення вдови письменника Марії Павлівни Кудашевої, з якою О. П. Гуля вела листування, та її київського наукового керівника – академіка АН України Олександра Івановича Білецького. Ольга Петрівна підкреслювала: „Робота вимагала від мене максимум сил та енергії. За 9 місяців мною було написано більше 700 стор. рукопису” [1, с. 43].

Закінчивши аспірантуру, у 1950 р. Ольга Петрівна повернулася в рідні вже для неї Чернівці, проте в ЧДУ їй відмовили в будь-якій посаді. Мабуть, вона здогадувалася про справжню причину відмови. В особовій справі Ольги Петрівни зберігається її характеристика, датована 7 січня 1950 р., за підписом тодішнього парторга факультету П. Самушкіна, з якої постає вся жахливість ідеологічного тягарю, що звалився на її плечі: „На лекціях ст. викладача Гулі О. П. були присутні працівники деканату,

ректорату і Управління зі справ вищої школи при Раді Міністрів УРСР. Усі вони зазначали, що лекції О. П. Гулі із зарубіжної літератури позначені об'єктивізмом, формалістичним висвітленням тих чи інших питань, у трактуванні цілого ряду принципів проблем спостерігається повна відсутність марксистсько-ленінського підходу. На це вказувалося і в директивному листі начальника Управління зі справ вищої школи тов. Бухало і в „Більшовику України”. Все це є результатом того, що О. П. Гуля не працювала над підвищенням свого ідейно-теоретичного рівня. // В суспільному житті факультету й університету Гуля О. П. участі не бере, якоїсь виховної роботи серед студентів не проводить. Літературний гурток, яким керувала О. П. Гуля, займався розглядом порочних і суто шкідливих проблем. // Так, на одному засіданні обговорювалась доповідь студентки на тему: „Мольєр і Грибоєдов”, в якій усіляко возвеличувався Мольєр і всіма можливими способами занижувався Грибоєдов. При цьому слід відмітити, що консультантом цієї студентки була О. П. Гуля і на засіданні вона всіляко відстоювала положення, висунуті в цій доповіді. // Справа погіршується тим, що це засідання відбулося після того, як на сторінках журналів та газет розгорнулася боротьба проти возвеличення розтлінної культури буржуазного Заходу. // Крім того, О. П. Гуля надавала повну підтримку своєму чоловікові, проф. М. П. Гулі, який схилився перед всім іноземним і зневажав все вітчизняне, який не без гордості заявляв, що він є учнем Веселовського. // До самого останнього моменту О. П. Гуля виступала разом зі своїм чоловіком і в своїй практичній роботі так і не може позбутися цих помилкових поглядів, всіляких методологічних збочень” [1, с. 57].

Після відмови в наданні їй викладацької посади Ольга Петрівна наважилася звернутися із заявою до ректора ЧДУ проф. К. М. Леутського, до якої був доданий відгук про її наукову роботу самого академіка О. І. Білецького. У відгуку він повідомляв, що робота О. П. Гулі вже на завершальній стадії, і їй не вистачає десь два місяці, щоб все оформити і подати до захисту [1, с. 58]. Однак, зрозуміло, справа була не у відсутності кандидатської роботи, а в небажанні приймати на роботу „неблагонадійного”, тобто не озброєного марксистсько-ленінською свідомістю працівника. Ольга Петрівна з відчаю знову пише листа ректору, на чотирнадцяти сторінках якого постає драматична історія непростого життя

авторки до її приїзду в Чернівці та розповідь про складні умови роботи в Чернівецькому державному університеті.

Не відомо, як би склалася далі наукова доля Ольги Петрівни Гулі, якщо б її не підтримав науковий керівник. Професор О. І. Білецький звернувся з листом до начальника Управління по справах вищої школи при Раді Міністрів УРСР, де зазначав: „В результаті власних вражень і зібраних мною відомостей, я вважаю, що тов. Гулю О.П. слід утримати в складі викладацьких кадрів України, де вона була і керівником кафедри, і викладачем, що викладає відповідальні курси. Знаючи її, стверджую, що вона за своїми знаннями, викладацькими здібностями і навиками і зараз незрівнянно вище багатьох, кому Міністерство освіти УРСР чи Управління з питань вищої школи вимушене, у зв'язку з обмеженістю кадрів, доручати такого роду роботу. Я недостатньо знаю, як справи з викладацькими кадрами філологічного факультету Чернівецького університету – але переконаний, що виключення з цих кадрів т. Гулі О.П. буде безсумнівною втратою для університету” [1, с. 60]. Цей лист відіграв вирішальну роль. Ольгу Петрівну знову взяли на кафедру на посаду старшого викладача. У 1954 р. вона успішно захистила кандидатську дисертацію і плідно продовжувала далі свою наукову та викладацьку діяльність. Нарешті, під кінець 50-х рр., із завершенням сталінської доби, на кафедрі відбулася відповідна ротація кадрів і Ользі Петрівні дозволили взяти участь у конкурсі на заміщення вакантної посади в.о. зав. кафедри зарубіжної літератури ЧДУ. З травня 1960 року кандидата філологічних наук, доцента Гулю О.П. призначили на цю посаду, і до 1971 рр. вона успішно очолювала її до свого виходу на заслужену пенсію.

1. Гуля Ольга Петрівна : особова справа // Матеріали архіву ЧНУ імені Юрія Федьковича. – № 6. – Чернівці, 1945–1971. – 76 с.
2. *Нефьодов М.* Вчений, педагог, людина: [до 100-річчя від дня народження Ольги Петрівни Гулі] / Микола Нефьодов // Університетський вісник. – 2007. – Грудень. – № 13 (1689). – С. 6.
3. *Нікоряк Н. В.* Чернетка кафедральної історії (історіографічна спроба) / Н. В. Нікоряк, А. Р. Бойчук ; передмова О. В. Червінської. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 136 с.
4. *Соловей Е.* Обрії науковця : [до 60-річчя О. П. Гулі] / Елеонора Соловей // Радянська Буковина. – 1967. – 15 грудня. – № 245. – С. 3.

**ОЛЬГА ПЕТРОВНА ГУЛЯ (1907–1994):
УЧЕНЫЙ В УСЛОВИЯХ ИДЕОЛОГИЧЕСКОЙ ДИКТАТУРЫ**

Наталья Валериановна Никоряк

orcid.org/0000-0001-6658-0114

nikoriak2008@ukr.net

Кандидат филологических наук, доцент

Кафедра зарубежной литературы и теории литературы

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

Ул. Коцюбинского, 2, 58012, г. Черновцы, Украина

Аннотация. В отличие от многократно освещенных биографий писателей, жизненный опыт ученых попадает в поле зрения преимущественно по случаю юбилейных дат, что сегодня затрудняет формирование научной историографии. С целью преодоления сложившейся ситуации, в статье анализируется биографический материал ученого, литературоведа, первой украинской исследовательницы творчества Романа Роллана – Ольги Гули, стоящей у истоков кафедры зарубежной литературы и теории литературы, история которой началась в 1945 году.

Ключевые слова: О. П. Гуля, биография, идеология, Ромен Роллан, литературоведческая историография.

**OLHA PETRIVNA GULIA (1907–1994):
A SCIENTIST IN CONDITIONS OF THE IDEOLOGICAL
DICTATORSHIP**

Natalia Nikoryak

orcid.org/0000-0001-6658-0114

nikoriak2008@ukr.net

The Department of World Literature and Theory of Literature

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

2 Kotsiubynskiy Street, 58012, Chernivtsi, Ukraine

Abstract. Olha Petrivna Gulia, as talented teacher and competent scientist, was respected by pupils and colleagues of our University, although her biography appears a typological example of most scientific biographies of the Soviet times. Contributing to the commemoration of the 70-th anniversary of the Department of World Literature and Theory of Literature, we can mention the difficult fate of that amazing scholar women, literature expert, French literature connoisseur and researcher of Romain Rolland's creative work: she had in quite difficult 1945, together with her husband, Professor Mykola Petrovych Gulia, established this Department. Today the life of Olha Petrivna is read as a text with fairly complex plot. Petersburg born and bred, got a brilliant education at the History of Arts Institute, where the love for science and literature was inculcated by such well-

known academicians, as V. Peretz, S. Baluhatyi, L. Shcherba, Z. Zhirmunsky, she got through the siege of 1941–1942 in her hometown, the evacuation to Essentuki (East Caucasus), until in September 1945, after the liberation of Bukovyna, together with her family she moved to Chernivtsi, where she ended her life. The Department of World Literature in the Chernivtsi State University was founded after the war, in 1945. Its head was already known at the time literary critic, Professor Mykola Petrovych Gulia, whose fate is dramatic as well. Together with him at the origins of this Department was his faithful wife Olha Petrivna, who occupied the post of senior teacher. They had to educate students and young scientists, to engage them in science and teaching, in quite difficult conditions. The unfair accusations at them in grovellery “to the Occident”, “inheritance of Veselovsky” and “a break with the reality” harmed not only Mykola Petrovych, but also Olha Petrivna, who, after her husband’s death, took on not only the family care, but also the Department’s management and, ultimately, reconquered the right to work and to engage in science. It is important to emphasize that in this fight she had a fairly reliable protection, the support her supervisor, academician O. Biletskyi.

Key words: O. Gulia, biography, ideology, Romain Rolland, a literary historiography.

References

1. Hulia Ol’ha Petrivna: osobova sprava [Gulia Olga Petrivna: personal record]. In: *Materialy arkhivu ChNU imeni Iuriiia Fed'kovycha* [Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University files data]. Chernivtsi, no. 6, 1945–1971, 76 p. (in Ukrainian).
2. Nef’odov M. Vchenyi, pedahoh, liudyna: (do 100-richchia vid dnia narodzhennia Ol’hy Petrivny Huli) [Scientist, educator, man: (on the occasion of the centenary of the birth of Olha Petrivna Gulia)]. *Universytets'kyi visnyk* [University Herald], 2007, no. 13 (1689), p. 6. (in Ukrainian).
3. Nikoriak N. V., Boichuk A. R. *Chernetka kafedral'noi istorii (istoriohrafichna sprobа)* [A Draft of the Department History (a historiographic try)]. Chernivtsi, 2015, 136 p. (in Ukrainian).
4. Solovei E. Obrii naukovtsia: (do 60-richchia O. P. Huli) [Scientist’s Horizons: on the occasion of the sixtieth anniversary of O. P. Gulia]. *Radians'ka Bukovyna* [Soviet Bukovyna], 1967, no. 245, p. 3. (in Ukrainian).

Suggested citation

Nikoryak N. Ol’ha Petrivna Hulia (1907–1994): naukovets’ v umovakh ideolohichnoi dyktatury [Olha Petrivna Gulia (1907–1994): A Scientist in Conditions of the Ideological Dictatorship]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2015, no. 91, pp. 164–174. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 20.10.2015 р.